

Johannes Brahms

född 1833, död 1897. Tysk. Som tonsättare en av de stora. Om hans senare levnadsår citerar jag ur en artikel av Anders Brogren:

"Det är något vemodigt och brustet över Brahms liv. Själv försökte han dölja detta med bullrande sarkasmer. Men när nu den äldre mannen ser tillbaka på sitt liv, så finns där bara bitterhet och resignation, uttryckt i ett mycket asketiskt skönhetsideal.

... Brahms skulle få verka ytterligare en tid. Året före sin död gav han ut de fyra allvarliga sångerna, Vier ernste Gesänge. I de tre första (till texter ur Predikaren och Syraks bok) härskar fortfarande det dystra allvaret inför dödens bitterhet. Men när den fjärde sången börjar, lystrar man först till ett par kraftiga inledningsackord som förebådar andra tongångar. Nu slår plötsligt glädje full blom till texten om Kärlekens lov i 1 Kor. 13. Äntligen har tonsättaren övervunnit sin vilja att bevara det stoiska lugnet i upphöjdhetsensamma och kyliga majestät.

I sitt allra sista verk går tonsättaren tillbaka till ett instrument som han inte sysslat med sedan ungdomen, instrumentens drottning, orgeln. Vid tröskeln till evigheten tillkommer de elva underbart vackra koralförspelen över melodier som Brahms hade hört i kyrkan redan som barn. Här finns inget prål, ingen tillgjordhet, ingenting ytligt imponerande. Allt är så självklart enkelt, harmoniskt och stillsamt, en förväntansfull, porlande glädje. Och när man har kommit till den sista takten i sista koralen, O Welt, ich muss dich lassen (O värld jag måste lämna dig – samma melodi som Nu vilar hela jorden), då vet man att Brahms har funnit sin Gud."

I motetten Varum? (Varför?) har han till text följande rader ur Jobs bok: "Varför skulle den olycklige skåda ljuset? Ja, varför gives liv åt den som plågas så bittert?"

Det är människans eviga fråga inför eget och andras lidande, denna Jobs fråga till Gud: "Varför?"

Brahms ger inget svar på frågan, men han låter motetten klinga ut i den lutherska koralens ord:

Jag är med Herrens vägar nöjd:
Ske hans vilja.
Döden är mig ingen död,
Han är en sömn allena.

(Sven Danell: SAGT INFÖR DÖDEN - KONSTNÄRER, SIARE OCH SKALDER)